LIETUVOS BANKO TEISĖS IR LICENCIJAVIMO DEPARTAMENTO DIREKTORIUS

SPRENDIMAS DĖL X.X. IR UAB „SEB INVESTICIJŲ VALDYMAS“ GINČO NAGRINĖJIMO

2025-04-01 Nr. 429-64
Vilnius

Lietuvos bankas gavo pareiškėjos X.X. (toliau – pareiškėja) kreipimąsi, kuriuo prašoma išnagrinėti tarp pareiškėjos ir UAB „SEB investicijų valdymas“ (toliau – Bendrovė) kilusį ginčą.

N u s t a t y t a:

2018 m. birželio 18 d. tarp pareiškėjos ir Bendrovės buvo sudaryta II pakopos pensijų kaupimo sutartis Nr. *duomenys neskelbiami* (toliau – Sutartis). Po 2019 m. Lietuvoje įvykusios pensijų kaupimo reformos, 2019 m. balandžio 11 d. Bendrovė pareiškėjos interneto banko puslapyje pateikė atnaujintos Sutarties redakciją. Bendrovė, atnaujindama Sutarties redakciją, pareiškėjai pateikė informaciją, kad Sutartis yra nutraukta ir sudaryta nauja sutartis (2019 m. balandžio 11 d.).

2024 m. gegužės 14 d. pareiškėja kreipėsi į Bendrovę, prašydama nutraukti Sutartį ir grąžinti visą pensijų fonde sukauptą pinigų sumą, motyvuodama tuo, kad Bendrovė jos tinkamai neinformavo apie 2019 m. balandžio 11 d. padarytus esminius Sutarties pakeitimus bei apie jos teisę pateikti Bendrovei prašymą sustabdyti įmokų į pensijų fondą pervedimą arba nutraukti dalyvavimą II pakopos pensijų kaupime.

Bendrovei atsisakius tenkinti pareiškėjos reikalavimą, pareiškėja kreipėsi į Lietuvos banką dėl vartojimo ginčo nagrinėjimo.

Kreipimesi pareiškėja teigė, kad „2018 m. birželio 18 d. su Bendrove sudariau Sutartį, tačiau 2019 m. balandžio 11 d. dėl Pensijų kaupimo įstatymo pakeitimų, buvo sudaryta nauja sutartis be mano sutikimo ir tinkamo informavimo. 2018 m. rugpjūčio 8 d. šeimoje gimė vaikas, todėl tuo metu buvau ilgalaikiame nedarbingume. Pensijų kaupimo pokyčių metu negavau darbo užmokesčio ir nejutau finansinio poveikio, nes buvau „Sodros“ išmokų gavėja (iki 2022 m). Bankas teigia, kad apie pokyčius buvau informuota per SEB interneto banką, tačiau dėl ilgalaikio nedarbingumo aplinkybių neturėjau galimybės skaityti pranešimų.“ Pareiškėjos teigimu, Bendrovės veiksmai pažeidė Lietuvos Respublikos civilinio kodekso nuostatas dėl esminių sutarties sąlygų pakeitimo ir „esamą teismų praktiką, kuri numato, kad tinkamai neinformuoti arba ilgalaikį nedarbingumą turėję asmenys gali būti atleidžiami nuo vienašališkai sudarytos pensijų kaupimo sutarties.“

Pareiškėja Lietuvos banko prašė: 1) įpareigoti Bendrovę pateikti išsamią informaciją apie visas sudarytas sutartis ir jų keitimus bei pateikti įrodymus, kad ji buvo tinkamai informuota apie Sutarties pakeitimus; 2) įvertinti, ar Bendrovė tinkamai vykdė teisės aktuose nustatytą pareigą informuoti klientus apie esminius Sutarties pokyčius; 3) imtis priemonių, kad būtų panaikinta neteisėtai sudaryta Sutartis, ir grąžinti visas sukauptas lėšas; 4) įpareigoti Bendrovę kompensuoti pareiškėjai dėl netinkamo informavimo patirtus finansinius nuostolius.

Pareiškėja Lietuvos banko prašymu patikslinti savo reikalavimą dėl patirtų finansinių nuostolių atlyginimo nurodė, kad jos patirtą finansinį nuostolį sudaro visa kreipimosi dieną pensijų fonde sukaupto turto vertė (2025 m. sausio 23 d.) – 18 978,16 Eur.

Svarbu pažymėti, kad Lietuvos bankas pareiškėjai dėl jos reikalavimų, susijusių su Sutarties pripažinimu negaliojančia ir sukauptos pensijų fondo vertės grąžinimu, 2025 m. vasario 21 d. pateikė atsakymą Nr. 2025-01-21 Nr. S 2025/(34.72.E-3403)-PR-118, kuriame pareiškėjai išsamiai paaiškino apie pensijų dalyvių įtraukimo į kaupimą, sutarčių sudarymo ir nutraukimo sąlygų reglamentavimą. Minėtame rašte Lietuvos bankas, be kita ko, pareiškėjai nurodė, kad, vadovaujantis Lietuvos Respublikos pensijų kaupimo įstatymo 4 straipsnio 8 dalies 3 punktu**, pensijų kaupimas baigiasi, kai yra teismo sprendimas**

pensijų kaupimo sutartį pripažinti negaliojančia, todėl pareiškėja turi teisę su tokiu prašymu kreiptis į teismą.

Bendrovė Lietuvos bankui pateiktame atsiliepime, pasisakydama dėl Bendrovės pareigos informuoti pareiškėją apie pareiškėjos teisę iki nustatyto termino pateikti Bendrovei prašymą sustabdyti įmokų į pensijų fondą pervedimą arba nutraukti dalyvavimą kaupime įvykdymo, paaiškino, kad Bendrovė pranešimus, kuriais pareiškėja buvo informuojama apie jos teisę nutraukti dalyvavimą II pensijų pakopoje arba stabdyti įmokų mokėjimą, siuntė pateikdama pareiškėjos interneto banke. Tačiau Bendrovė paaiškino, kad vienintelis dokumentas, įrodantis, kad Bendrovė siuntė pareiškėjai minėtą informaciją, yra *MS Excel* formato duomenys, nes dėl įvykusių Bendrovės informacinės sistemos pokyčių pateikti kitų įrodymų, t. y. atkurti ekrano nuotraukų, padaryti iškarpas iš sistemų ir pan., galimybių neturi.

Bendrovė paaiškino, kad pareiškėjai pranešimą, susijusį su pensijų sistemos pokyčiais ir todėl atsirandančiais Sutarties pokyčiais, įskaitant ir pareiškėjos teisę nutraukti Sutartį arba stabdyti įmokų mokėjimą, siuntė 2018 m. gruodžio 7 d. Be to, Bendrovė papildomai pareiškėjai 2019 m. sausio 7 ir 8 d. interneto banku siuntė pranešimus, kuriais pareiškėją informavo apie pokyčius pareiškėjos II pakopos pensijų fonde. Bendrovės turimais duomenimis, pareiškėjai interneto banku siųsti pranešimai pačios pareiškėjos buvo ištrinti, jų neperskaičius. Atsižvelgdama į tai, Bendrovė vertina, kad pačios pareiškėjos elgesys neatitiko sąžiningumo, apdairumo ir rūpestingumo reikalavimų, o pareiškėjos teiginiai, kad ji Bendrovės siųstų pranešimų negavo ir dėl to jų neperskaitė, neatitinka faktinės situacijos.

Bendrovė taip pat paaiškino, kad vykdydama įstatymų, susijusių su pensijų kaupimu, pakeitimus pareiškėjos iki pensijų kaupimo reformos sukauptą turtą perkėlė į jos amžių atitinkantį tikslinės grupės pensijų fondą. Bendrovė taip pat pateikė informaciją apie pareiškėjos turto perkėlimą į tikslinės grupės pensijų kaupimo fondą metinėje ataskaitoje už 2018 metus.

Bendrovė taip pat pažymėjo, kad informaciją apie tai, jog II pakopos pensijų fondų dalyvių lėšos bus kaupiamos gyvenimo ciklo pensijų fonduose buvo viešai skelbiama SEB banko tinklalapyje, taip pat ir Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos bei žiniasklaidos priemonės vykdė aktyvią komunikaciją apie pensijų reformą, todėl mažai tikėtina, kad sąžiningas ir aktyvus asmuo galėjo nežinoti apie vyksiančią pensijų reformą.

Bendrovė, pasisakydama dėl pareiškėjos reikalavimo grąžinti visas sukauptas lėšas ir kompensuoti pareiškėjai dėl netinkamo informavimo patirtus finansinius nuostolius, teigia, kad savo pareigą pareiškėją informuoti apie jos turto perkėlimą į gyvenimo ciklo fondus ir supažindinti dalyvį su galimybėmis palikti II pakopos pensijų kaupimo sistemą atliko tinkamai, todėl, jos nuomone, Bendrovė negali būti laikoma atsakinga už netinkamą informavimą. Be kita ko, Bendrovė teigia, kad nėra pagrindo vertinti, kad pareiškėja dėl Bendrovės neteisėtų veiksmų būtų patyrusi žalos, nes, Bendrovės duomenimis, pareiškėjos investicijos II pakopos pensijų fonde yra pelningos ir pareiškėja yra uždirbusi 7 381,50 Eur investicinio pelno.

Atsižvelgdama į visas nurodytas aplinkybes, Bendrovė prašė atmesti pareiškėjos reikalavimą kaip nepagrįstą.

K o n s t a t u o j a m a:

Vadovaujantis Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimu Nr. 03-23 patvirtintų Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių (toliau – Taisyklės) 44 punktu, vartojimo ginčai Lietuvos banke nagrinėjami laikantis rungimosi, ginčų nagrinėjimo operatyvumo, koncentracijos, ekonomiškumo ir bendradarbiavimo principų. Vartotojas ir finansų rinkos dalyvis privalo įrodyti tas aplinkybes, kuriomis remiasi kaip savo reikalavimų arba atsikirtimų pagrindu, išskyrus atvejus, kai remiamasi aplinkybėmis, kurių nereikia įrodinėti. Nagrinėdamas ginčą Lietuvos bankas atlieka ginčo šalių pateiktų įrodymų vertinimą ir jo pagrindu priima sprendimą.

Pareiškėjos ir Bendrovės ginčas kilo dėl Bendrovės civilinės atsakomybės sąlygų taikymo. Pareiškėja teigia, kad dėl to, jog Bendrovė jos tinkamai neinformavo apie esminius Sutarties sąlygų pakeitimus, įskaitant ir pareiškėjos teisę sustabdyti įmokų į II pakopos pensijų fondą mokėjimą arba pensijų kaupimą nutraukti, ji patyrė finansinių nuostolių. Bendrovė teigia, kad ji tinkamai pareiškėją informavo apie pensijų sistemos reformą ir su tuo susijusius Sutarties pakeitimus, įskaitant ir pareiškėjos teisę sustabdyti įmokų mokėjimą arba nutraukti kaupimą, o pareiškėja Bendrovei per nustatytą terminą nepateikė prašymo nutraukti Sutartį. Be to,

Bendrovės teigimu, pareiškėja dėl Bendrovės veiksmų nepatyrė jokių finansinių nuostolių, nes pareiškėjos investicijos II pakopos pensijų fonde yra pelningos.

Atsižvelgiant į tai, kad dėl reikalavimų, susijusių su Sutarties pripažinimu negaliojančia, pareiškėjai Lietuvos bankas 2025 m. vasario 21 d. pateikė išsamų atsakymą, toliau šiame sprendime dėl ginčo esmės bus vertinama ir pasisakoma tik dėl ginčo šalių argumentų, kurie susiję su pareiškėjos ginčo reikalavimu įpareigoti Bendrovę kompensuoti pareiškėjai dėl Bendrovės, pareiškėjos teigimu, netinkamo informavimo apie esminius Sutarties pakeitimus patirtus nuostolius, pagrįstumo.

Siekiant išspręsti tarp pareiškėjos ir Bendrovės kilusį ginčą, Lietuvos banko vertinimu, būtina nustatyti, ar yra pagrindas Bendrovei taikyti civilinės atsakomybės sąlygas.

Civilinio kodekso 6.245 straipsnio 1 dalyje apibrėžiama, kad civilinė atsakomybė – tai turtinė prievolė, kai viena šalis turi teisę reikalauti atlyginti nuostolius (žalą) ar sumokėti netesybas, o kita šalis privalo atlyginti padarytus nuostolius (žalą) ar sumokėti netesybas. Civilinė atsakomybė atsiranda esant asmens, įpareigoto atlikti atitinkamus veiksmus ar nuo jų susilaikyti, neteisėtiems veiksmams ar neveikimui, kaltei dėl šių neteisėtų veiksmų padarymo ar neveikimo, žalai ir priežastiniam ryšiui tarp veiksmų ar neveikimo ir atsiradusios žalos (Civilinio kodekso 6.246–6.249 straipsniai). Kasacinis teismas savo praktikoje ne kartą yra pažymėjęs, kad sutartinei civilinei atsakomybei žalos atlyginimo forma (Civilinio kodekso 6.245 straipsnio 3 dalis, 6.256 straipsnis) taikyti nepakanka sutarties neįvykdymo (pažeidimo) fakto – šio teisių gynimo būdo taikymas sietinas su dar trimis sąlygomis – žala (Civilinio kodekso 6.249 straipsnis), priežastiniu neteisėtų veiksmų (sutarties pažeidimo) ir žalos ryšiu (Civilinio kodekso 6.247 straipsnis) ir skolininko kalte (Civilinio kodekso 6.248 straipsnis). Sutartinei civilinei atsakomybei taikyti yra būtinas šių sąlygų visetas – bent vienos sąlygos nebuvimas eliminuoja civilinės atsakomybės taikymo galimybę[1].

Pareiškėja teigia, kad dėl Bendrovės neteisėtų veiksmų – netinkamo informavimo apie po pensijų kaupimo reformos padarytus Sutarties pakeitimus, ji patyrė nuostolių. Pareiškėja kaip savo patirtų nuostolių sumą įvardijo visą II pakopos pensijų fonde sukauptą sumą, kuri pareiškėjos kreipimosi į Lietuvos banką dieną sudarė 18 978,16 Eur (ši suma yra besikeičianti). Pareiškėja prašė, kad visa jos pensijų fonde sukaupta pinigų suma būtų grąžinta į jos asmeninę banko sąskaitą.

Pažymėtina, kad fiziniai asmenys, kaupiantys pensijai II pakopos pensijų fonde, turi bendrosios dalinės nuosavybės teises į pensijų turtą, kurį kaupia II pakopos pensijų fonduose mokėdami įmokas pagal Pensijų kaupimo įstatymą. Pensijų kaupimo bendrovė kiekvienam dalyviui atidaro asmeninę pensijų fondo sąskaitą, kurioje įrašomi jam priklausantys apskaitos vienetai. Dalyvio dalis bendrojoje pensijų fondo nuosavybėje priklauso nuo jo sąskaitoje įrašytų pensijų fondo vienetų skaičiaus. Dalyvis turi teisę iš pensijų kaupimo bendrovės gauti informaciją apie savo pensijų fondo sąskaitoje esančius pensijų fondo vienetus ir jų vertę. Pensijų išmokas dalyviai gali pradėti gauti tik pasiekę senatvės pensijos amžių arba kitais Pensijų kaupimo įstatyme nustatytais atvejais.

Nuo 2019 m. Lietuvos II pakopos pensijų kaupimo sistemoje veikia tikslinės pensijų fondų dalyvių grupės pensijų fondai (gyvenimo ciklo fondai, toliau – tikslinės grupės pensijų fondai), kurie sukurti tam, kad kaupiančiajam reikėtų imtis kuo mažiau veiksmų – artėjant senatvės pensijos amžiui fondas „sensta" ir investavimo rizika mažėja kartu su fondo dalyvio amžiumi. Kuo dalyviai jaunesni, tuo rizikingiau, siekdamas ilgalaikės grąžos, pensijų fondas investuoja. Siekiant sumažinti riziką, pensijų kaupimo sritį reguliuojančiais įstatymais nustatyta, į kokias finansines priemones ir kokiomis didžiausiomis dalimis tikslinės grupės pensijų fondą sudarantį turtą gali investuoti pensijų kaupimo bendrovės. Tikslinės grupės pensijų fondo investavimo strategija tvirtinama visam fondo veiklos laikotarpiui fondo steigimo metu atsižvelgiant į priežiūros institucijos nustatytus tikslinės grupės pensijų fondų investavimo strategijos, jos aprašymo formos, investicinio portfelio atitikties pasirinktai investavimo strategijai vertinimo būdų ir kontrolės reikalavimus. Detalūs finansinių priemonių portfelio diversifikavimo reikalavimai nustatyti Papildomo savanoriško pensijų kaupimo įstatyme. Asmuo, pageidaujantis kaupti pensijų įmokas ne jo amžių atitinkančiame tikslinės grupės pensijų fonde, privalo raštu pateikti pensijų kaupimo bendrovei atsisakymą kaupti pensijų įmokas jo amžių atitinkančiame tikslinės grupės pensijų fonde, o pensijų kaupimo bendrovė turi pasirašytinai supažindinti

[1] Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. balandžio 13 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-144-915/2018.

pensijų kaupime ketinantį dalyvauti asmenį su papildomomis rizikomis, kylančiomis dėl pensijų įmokų kaupimo ne jo amžių atitinkančiame tikslinės grupės pensijų fonde.

Pažymėtina, kad investavimas visada yra susijęs su rizika. Nuo 2004 m. buvo įvairių laikotarpių, 2021 m. pensijų fondų vidutinis vieneto vertės augimas buvo rekordinis – 21 proc. Palyginimui, 2008 m. (pasaulio finansų krizės metu) buvo fiksuojamos neigiamos grąžos, visų fondų svertinis vidurkis siekė 19,7 proc., 2020 m. (COVID-19 pandemijos metu) bendras pensijų fondų vidutinis vieneto vertės augimas buvo 5,2 proc., o 2020 m. vasario–kovo mėn. jauniausios tikslinės pensijų fondų dalyvių grupės vienetų verčių pokyčiai siekė net 16–18 proc. Esant neeilinėms situacijoms finansų rinkose, kai pensijų fondų rezultatai yra neigiami, negalima teigti, kad pensijų dalyviai patiria nuostolių. Kaip jau buvo minėta, dalyvio pensijos sąskaitoje esančių vienetų vertė priklauso nuo tuometinės situacijos finansų rinkose ir gali svyruoti. Atsižvelgiant į tai, kad pensijų sistema Lietuvoje buvo sukurta vadovaujantis Pasaulio banko trijų pensijų pakopų modeliu, kuris padeda užtikrinti pensijų sistemos stabilumą, patikimumą ir mažina rizikas, galinčias atsirasti bet kurioje pakopoje, dalyviai kaupia pensijai ir kaupimas yra orientuotas į ilgąjį laikotarpį, tikslingiausia būtų vertinti būtent ilgojo, o ne trumpojo laikotarpio pokyčius.

Svarbu pažymėti, kad vykdant 2019 m. pensijų kaupimo sistemos reformą dalyvių, sudariusių sutartis iki 2018 m. gruodžio 31 d., informavimo ir perkėlimo į tikslinę pensijų fondų dalyvių grupę tvarką nustatė Lietuvos banko valdybos 2018 m. rugsėjo 19 d. nutarimas Nr. 03-162 „Dėl Valstybinio socialinio draudimo įmokos dalies, papildomos dalyvio lėšomis mokamos pensijų įmokos ir papildomos iš valstybės biudžeto lėšų už dalyvį mokamos įmokos kaupimo pensijų fondų dalyvių perkėlimo į tikslinės pensijų fondų dalyvių grupės ir pensijų turto išsaugojimo pensijų fondus tvarkos aprašo patvirtinimo“ (toliau – Aprašas).

Aprašo 3 punkte nustatyta, kad „pensijų kaupimo bendrovė, priėmusi sprendimą panaikinti valstybinio socialinio draudimo įmokos dalies, papildomos dalyvio lėšomis mokamos pensijų įmokos ir papildomos iš valstybės biudžeto lėšų už dalyvį mokamos įmokos kaupimo pensijų fondą (toliau – pensijų fondas) ir patvirtinusi pensijų fondo dalyvių ir turto perkėlimo tvarką, privalo nedelsdama, bet ne vėliau kaip per 5 darbo dienas, pensijų kaupimo sutartyje nustatytu būdu informuoti dalyvius, Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybą prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – Fondo valdyba) ir priežiūros instituciją apie priimtą sprendimą panaikinti pensijų fondą“. Aprašo 4.3 papunktyje nustatyta, kad pranešimuose dalyviams taip pat turi būti pateikta informacija apie asmenų, tapusių pensijų fondų dalyviais iki 2018 m. gruodžio 31 d., teisę iki 2019 m. birželio 30 d. pateikti pensijų kaupimo bendrovei prašymą nutraukti dalyvavimą pensijų kaupime arba sustabdyti pensijų įmokų pervedimą.

Bendrovė teigia, kad ji pareiškėją tinkamai, Sutartyje sutartu būdu – interneto banko pranešimais, informavo apie Sutarties pakeitimus, padarytus įgyvendinus pensijų reformą, įskaitant ir pareiškėjos teisę pateikti Bendrovei prašymą nutraukti dalyvavimą II pakopos pensijų kaupime arba sustabdyti pensijų įmokų pervedimą. Bendrovė pažymėjo, kad dėl Bendrovės sistemos pakeitimų neturi galimybių pateikti pareiškėjai interneto banku siųstų pranešimų kopijų, tačiau pateikė *MS Excel* formato dokumentą, kuriame, kaip nurodė Bendrovė, yra užfiksuoti duomenys apie Bendrovės pareiškėjai siųstus pranešimus ir pareiškėjos veiksmus interneto banke. Bendrovės pateiktame *MS Excel* formato dokumente, kaip paaiškino Bendrovė, užfiksuota, kad Bendrovė pareiškėjai interneto banke 2018 m. gruodžio 7 d. siuntė pranešimą, kuriuo pareiškėją informavo apie nuo 2019 m. įsigaliosiančius pensijų kaupimo sistemos pakeitimus ir su tuo susijusius Sutarties pakeitimus, apie jos teisę pateikti Bendrovei prašymą nutraukti dalyvavimą II pakopos pensijų kaupime arba sustabdyti pensijų įmokų pervedimą[2].

---

[2] Banko *MS Excel* formatu pateiktas pranešimo tekstas: „Gerb. Kliente, ||nuo 2019 metų įsigalioja pensijų kaupimo sistemos ir kiti mokestiniai pakeitimai. Šiuo metu Jūs pensiją II pakopos fonduose ,,SEB pensija'' kaupiate minimaliu būdu, t. y. į Jūsų asmeninę pensijų sąskaitą pervedama 2 proc. dydžio „Sodros“ įmoka, skaičiuojama nuo Jūsų darbo užmokesčio. |||NUO 2019 M. KEIČIAMAS KAUPIMO MODELIS ||Lėšas pensijai kaupsite prisidėdami asmeninėmis įmokomis ir gaudami papildomą paskatą iš valstybės||Įmoką 1,8+0,3 proc. į II pakopos pensijų fondų sąskaitą sudarys: ||- 1,8 proc. dalyvio dalis, mokama nuo ,,Sodros'' mokesčiais apmokestinamų dalyvio pajamų. 1,5 proc. šios įmokos dalies yra padengiama dėl nuo 2019 m. mažinamos mokestinės naštos dirbantiesiems||- 0,3 proc. dalis mokama iš valstybės biudžeto nuo šalies už praėjusių metų vidutinio darbo užmokesčio dydžio||Įmoka bus didinama palaipsniui kasmet iki kol 2023 m. sudarys 3+1,5 procento ||Kaupimas fonduose bus tęsiamas automatiškai, dėl to Jums nereikia imtis jokių papildomų veiksmų|||Jūs galite pasirinkti maksimalų kaupimą 3+1,5 proc.* iš karto nuo 2019 metų. ||- Didesnės įmokos bus investuojamos ilgesnį laiką, tad tikėtina, kad pensijai sukaupsite daugiau||- Iš karto gausite didžiausią galimą paskatą iš valstybės biudžeto (~200 Eur/m.)||Jei norite iš karto kaupti maksimaliu būdu, prašymą pateikti galite

Bendrovės teigimu, pareiškėja šią žinutę ištrynė jos neperskaičiusi. Tačiau pati pareiškėja teigia, kad šios Bendrovės žinutės negavo, be to, ilgalaikio nedarbingumo metu apskritai neturėjo galimybių interneto banke skaityti žinučių.

Šiame kontekste svarbu pažymėti, kad Bendrovė ir pareiškėja Sutarties Specialiosios dalies 3 punkte susitarė, kad visi Bendrovės pranešimai pareiškėjai bus siunčiami interneto banku. Ginčo byloje nėra duomenų, kad pareiškėja Bendrovę ilgalaikio nedarbingumo metu būtų informavusi, jog neturi galimybių naudotis interneto banku, ir būtų prašiusi Bendrovės pranešimus jai siųsti kitais būdais. Svarbu tai, kad Sutarties Bendrosios dalies I dalies 5 punkte nustatyta Sutarties šalių pareiga viena kitą informuoti apie savo pasikeitusius rekvizitus per 5 (kalendorines) dienas. Vadinasi, pareiškėja, jeigu, kaip teigia, ilgalaikio nedarbingumo metu neturėjo galimybių naudotis interneto banku, turėjo Bendrovę apie tai informuoti ir nurodyti Bendrovei kitą pranešimų siuntimo būdą. Tačiau ginčo byloje nėra duomenų, kad pareiškėja Bendrovę informavo, kad neturi galimybių skaityti pranešimų interneto banke.

Įvertinus tai, kas minėta, laikytina, kad Bendrovės pasirinktas pranešimų apie pensijų sistemos pokyčius ir su tuo susijusius Sutarties pokyčius siuntimo būdas interneto banku atitiko pareiškėjos ir Bendrovės Sutartyje sutartą būdą. Tačiau, kaip minėta, Bendrovė Lietuvos bankui paaiškino, kad vienintelis įrodymas, patvirtinantis, kad Bendrovė pareiškėjai interneto banko žinute siuntė minėtą pranešimą, kurį Bendrovė turi ir gali pateikti, yra *MS Excel* formato dokumentas.

Vertinant, ar Bendrovės pateikti duomenys – *MS Excel* formato dokumentas, yra pakankamas įrodymas, kad Bendrovė savo pareigą informuoti pareiškėją apie pensijų reformos sistemos pokyčius įvykdė tinkamai, pažymėtina, kad Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 176 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad įrodinėjimo tikslas – teismo įsitikinimas, pagrįstas byloje esančių įrodymų tyrimu ir įvertinimu, kad tam tikros aplinkybės, susijusios su ginčo dalyku, egzistuoja arba neegzistuoja. Bendroji įrodinėjimo naštos paskirstymo taisyklė nustatyta Civilinio proceso kodekso 178 straipsnyje, pagal kurį šalys turi įrodyti aplinkybes, kuriomis apibrėžia savo reikalavimus ir atsikirtimus, išskyrus atvejus, kai yra remiamasi aplinkybėmis, kurių Civilinio proceso kodekso nustatyta tvarka nereikia įrodinėti.

Kasacinis teismas daugelyje savo nutarčių yra išplėtojęs įrodinėjimą ir įrodymų vertinimą reglamentuojančių civilinio proceso teisės normų aiškinimo ir taikymo praktiką. Vienoje iš nutarčių Kasacinis teismas yra pažymėjęs, kad įrodymų vertinimas pagal Civilinio proceso kodekso 185 straipsnį reiškia, jog bet kokios ginčui išspręsti reikšmingos informacijos įrodomąją vertę nustato teismas pagal vidinį savo įsitikinimą, pagrįstą visapusišku ir objektyviu aplinkybių, kurios buvo įrodinėjamos proceso metu, išnagrinėjimu, vadovaudamasis įstatymais[3]. Teismas turi įvertinti ne tik kiekvieno įrodymo įrodomąją reikšmę, bet ir įrodymų visetą, ir tik iš įrodymų visumos daryti išvadas apie tam tikrų įrodinėjimo dalyku konkrečioje byloje esančių faktų buvimą ar nebuvimą.[4] Vertindamas įrodymų visetą, teismas turi įsitikinti, kad pakanka duomenų išvadai, jog tam tikri faktai egzistavo arba neegzistavo, kad nėra esminių prieštaravimų, paneigiančių tokias išvadas[5].

Kaip minėta, Bendrovė negalėjo Lietuvos bankui pateikti pareiškėjai siųsto pranešimo kopijos, tačiau pateikė *MS Excel* formato dokumentą, kuriame, kaip teigia Bendrovė, yra užfiksuota, kad Bendrovė pareiškėjai 2018 m. gruodžio 7 d. interneto banku siuntė pranešimą

SEB interneto banke arba banko skyriuje.|||PENSIJĄ KAUPSITE PALANKESNĖMIS SĄLYGOMIS||- Visi II pakopos dalyviai lėšas kaups naujuose gyvenimo ciklo pensijų fonduose. Kad galėtumėte sukaupti kuo didesnę papildomą pensiją neprisiimdami netinkamos rizikos, investicijos šiuose fonduose bus valdomos atsižvelgiant į Jūsų amžių: artėjant pensiniam amžiui, pensijų fondo rizika palaipsniui bus mažinama taip, kad Jums nereikėtų keisti fondo per visą kaupimo laikotarpį, o lėšos būtų apsaugotos nuo didesnių rinkų svyravimų ||- Pensijų fondo turto valdymo mokestis per 3 metus palaipsniui sumažės per pusę (nuo 1 proc. iki 0,5 proc.). Tai reiškia 0,5 proc. didesnę investicinę grąžą Jums kasmet, per 20 metų - 10 procentų||- Jūs arba Jūsų darbdavys turėsite galimybę II pakopos fonduose kaupti ir papildomas lėšas bei naudotis gyventojų pajamų ar pelno mokesčių lengvatomis||- II pakopos dalyviams nebebus proporcingai mažinama ,,Sodros'' mokama senatvės pensija, kaip tai buvo daroma iki 2019 metų. Sulaukę senatvės, pensiją gausite net iš dviejų šaltinių - ,,Sodros'' ir pensijų fondų||Kitos Pensijų kaupimo įstatyme numatytos alternatyvos</b**>||Įgyvendinant pensijų pertvarką II pakopos dalyviams suteikiama galimybė sustabdyti įmokų mokėjimą arba nutraukti pensijų kaupimą pensijų fonduose ir sukauptas lėšas pervesti į ,,Sodrą'' pensijų kaupimo bendrovei pateikus prašymą ne vėliau kaip iki 2019 m. liepos 1 dienos.“**

[3] Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. balandžio 2 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-156/2009.

[4] Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. birželio 22 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-251-1075/2018.

[5] Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. kovo 30 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-139/2010.

apie pensijų kaupimo sistemos pokyčius, įskaitant ir pareiškėjos teisę sustabdyti įmokų mokėjimą arba nutraukti kaupimą. Lietuvos banko vertinimu, ypač atsižvelgiant į tai, kad pareiškėja neigia interneto banku gavusi Bendrovės jai siųstą pranešimą ir teigia, jog Bendrovė neįvykdė savo pareigos ją tinkamai informuoti apie jos teisę stabdyti įmokų mokėjimą arba apskirtai nutraukti, o tai iš esmės nulėmė, kad ji iki nustatyto termino nepasitraukė iš II pakopos pensijų kaupimo sistemos, Bendrovės pateiktas *MS Excel* formato dokumentas nėra pakankamas ir tinkamas įrodymas, kuris neginčijamai patvirtintų, kad Bendrovė tinkamai įvykdė savo pareigą pareiškėją informuoti apie galimybę nutraukti Sutartį ar sustabdyti įmokų mokėjimą. Bendrovės pateikti duomenys tik leidžia daryti tikėtiną prielaidą, kad Bendrovė pareiškėjai interneto banku siuntė Bendrovės *MS Excel* formatu pateiktame dokumente nurodytą informaciją apie pensijų kaupimo sistemos pokyčius ir pareiškėjos teisę sustabdyti II pakopos pensijų kaupimą arba jį apskritai nutraukti.

Šiame kontekste pažymėtina, kad Kasacinio teismo praktikoje yra išaiškinta, kad įrodinėjimo našta pirmiausia apima pareigą pateikti įrodymus (pozityvusis įrodinėjimo naštos aspektas). Ši pareiga pagal bendrąją taisyklę tenka visiems byloje dalyvaujantiems asmenims. Kitas įrodinėjimo naštos aspektas tampa aktualus tais atvejais, kai nepakanka įrodymų patvirtinti nei ieškovo, nei atsakovo nurodomoms aplinkybėms. Pagal įrodinėjimo civiliniame procese taisykles, teismo procesinis sprendimas negali būti grindžiamas spėjimu ar prielaidomis, o tais atvejais, kai byloje nepakanka įrodymų patvirtinti šalies nurodomoms aplinkybėms, sprendimas priimamas tos šalies, kuriai priklauso neįrodytų aplinkybių įrodinėjimo našta, nenaudai (negatyvusis įrodinėjimo naštos aspektas)[6]

Atsižvelgiant į tai, kad būtent Bendrovei Aprašo 3 punkte nustatyta pareiga informuoti pensijų kaupimo dalyvius apie jų teisę sustabdyti įmokų mokėjimą arba apskritai nutraukti kaupimą II pensijų pakopoje, kartu tenka ir pareiga įrodyti, kad ji tinkamai pareiškėją informavo apie jos teisę per nustatytą terminą Bendrovei pateikti prašymą sustabdyti įmokų mokėjimą bei apskirtai nutraukti kaupimą II pakopos pensijų fonduose, bei į tai, kad Bendrovės pateiktas *MS Excel* dokumentas nėra tinkamas ir pakankamas įrodymas, kuris neginčijamai galėtų patvirtinti, kad Bendrovė pareiškėjai būtent tą dieną siuntė būtent tokio turinio laišką, o yra grindžiamas tik prielaida, kad labiau tikėtina, jog Bendrovė minėtą dieną pareiškėjai siuntė minėto turinio laišką, vertintina, kad Bendrovė neįrodė, kad tinkamai įvykdė savo pareigą informuoti pareiškėją apie jos teisę Bendrovei pateikti prašymą sustabdyti įmokų mokėjimą arba apskirtai nutraukti II pakopos pensijų kaupimą.

Kita būtina civilinei atsakomybei kilti sąlyga – žala. Civilinio kodekso 6.249 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad žala yra asmens turto netekimas arba sužalojimas, turėtos išlaidos (tiesioginiai nuostoliai), taip pat negautos pajamos. Piniginė žalos išraiška yra nuostoliai. Taikant civilinę atsakomybę atlyginami tik tie nuostoliai, kurie susiję priežastiniu ryšiu su neteisėtais skolininko veiksmais (Civilinio kodekso 6.247 straipsnis).

Civilinio kodekso 6.251 straipsnio 1 dalis įtvirtina visišką nuostolių atlyginimo principą, kurio esmė – siekis grąžinti nukentėjusį asmenį į padėtį, kurioje jis būtų buvęs, jei nebūtų buvę kreditoriaus žalingų veiksmų. Kaip ir buvo minėta, neteisėti veiksmai yra tik viena iš sutartinės civilinės atsakomybės sąlygų. Tam, kad Bendrovei kiltų civilinė atsakomybė, būtina sąlyga yra žala, kurios piniginė išraiška – nuostoliai. Pareiškėja teigia, kad dėl Bendrovės neteisėtų veiksmų patyrė tiesioginių 18 978,16 Eur (ši suma yra besikeičianti) nuostolių, nes, Bendrovei jos tinkamai neinformavus apie Sutarties pakeitimus, pareiškėja nepasinaudojo galimybe nutraukti įmokų pensijų kaupimui mokėjimą.

Vertinant pareiškėjos reikalavimo atlyginti dėl Bendrovės neteisėtų veiksmų patirtus nuostolius pagrįstumą, svarbu tai, kad pareiškėja kaip savo patirtus tiesioginius nuostolius įvardija visą II pakopos pensijų fonde sukauptą sumą, kurią ir prašo, kad Bendrovė į jos sąskaitą grąžintų. Bendrovė teigia, kad savo jokiais veiksmais pareiškėjai žalos nesukėlė, ir nurodo, kad investicijos pareiškėjos II pakopos pensijų fonde yra pelningos, t. y. pareiškėja nepatyrė nuostolių, o priešingai – gavo pelno. Vertinant pareiškėjos nurodomus dėl Bendrovės neteisėtų veiksmų patirtus nuostolius, kaip visą savo II pakopos pensijų fonde sukauptą sumą, svarbu pažymėti, kad, pagal Pensijų kaupimo įstatymo 11 straipsnio 1 dalį, pensijų fondą sudarantis pensijų turtas yra pensijų fondo dalyvių bendroji dalinė nuosavybė, o to paties įstatymo 11 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad pensijų kaupimo bendrovė pensijų turtą valdo, naudoja ir juo disponuoja turto patikėjimo teisės pagrindais. Pagal Civilinio kodekso 6.249 straipsnio 1 dalyje

[6] Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. liepos 2 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-215-823/2020.

pateiktą žalos sampratą, žala suprantama kaip turto netekimas, sužalojimas, patirtos išlaidos ar pajamų netekimas (netiesiogiai nuostoliai). Kaip jau buvo minėta, dalyvio pensijų fonde sukauptas turtas priklauso nuo jo asmeninėje sąskaitoje įrašytų pensijų fondo vienetų skaičiaus. Vienetų vertė kinta priklausomai nuo finansų rinkose vyraujančios situacijos, todėl vieneto vertė gali tiek mažėti, tiek didėti, o toks vertės kitimas yra normalus ir natūralus reiškinys. Ginčo byloje nėra duomenų, kad pareiškėja būtų praradusi II pakopos pensijų fondo asmeninėje sąskaitoje įrašytų pensijų fondo vienetų skaičių, priešingai, ginčo byloje turimais duomenimis, pareiškėjos II pakopos pensijų fonde sukauptas turtas, išreikštas apskaitos vienetais, yra pareiškėjos nuosavybė, į kurią pareiškėja įgis teisę Pensijų kaupimo įstatymo 28 straipsnyje nustatytais pagrindais.

Taigi, ginčo byloje nėra pateikta jokių įrodymų, kurie galėtų pagrįsti, kad pareiškėja dėl neteisėtų banko veiksmų patyrė tiesioginių ar netiesioginių nuostolių. Svarbu pažymėti, kad vadovaujantis civilinio proceso rungtyniškumo principu pateikti nuostolių dydį patvirtinančius ar paneigiančius įrodymus yra ginčo šalių pareiga (Civilinio proceso kodekso 12, 178 straipsniai).

Kaip jau buvo minėta, nuostoliai yra būtina sutartinės civilinės atsakomybės sąlyga, t. y. nenustačius patirtų nuostolių fakto, nėra pagrindo sutartinei civilinei atsakomybei kilti ir patirtai žalai atlyginti. Nagrinėjamu atveju nustačius neteisėtus Bendrovės veiksmus, tačiau pareiškėjai nepateikus jokių įrodymų, kad ji tiesiogiai ar netiesiogiai patyrė nuostolių, kita civilinės atsakomybės sąlyga – priežastinis ryšys tarp žalos ir neteisėtų veiksmų, nenustatinėtina. Darytina išvada, kad neįrodžius patirtos žalos fakto Bendrovei nekyla civilinė atsakomybė ir Bendrovė neturi pagrindo atlyginti pareiškėjo prašomos tiesiogiai patirtų nuostolių sumos. Nenustačius Bendrovės sutartinei civilinei atsakomybei kilti visų būtinų sąlygų, nėra pagrindo vertinti, kad pareiškėjos reikalavimas atlyginti 18 978,16 Eur (ši suma yra besikeičianti) nuostolių yra nepagrįstas, todėl atmestinas.

Iš ginčo byloje turimų pareiškėjos paaiškinimų darytina išvada, kad esminis pareiškėjos interesas yra nutraukti savo dalyvavimą II pakopos pensijų kaupime ir susigrąžinti II pakopos pensijų fonde sukauptą pinigų sumą. Kaip pareiškėjai jau buvo paaiškinta Lietuvos banko 2025 m. vasario 21 d. pateiktame atsakyme Nr. 2025-01-21 Nr. S 2025/(34.72.E-3403)-PR-118, pagal Pensijų kaupimo įstatymo 4 straipsnio 8 dalies 3 punktą, pensijų kaupimas baigiasi, kai yra teismo sprendimas pensijų kaupimo sutartį pripažinti negaliojančia, todėl pareiškėja turi teisę su tokiu prašymu kreiptis į teismą.

Taip pat pažymėtina, kad po 2019 m. įvykusios pensijų kaupimo reformos dalyviams buvo suteikta galimybė pasirinkti vieną iš dviejų variantų, ar: 1) nutraukti dalyvavimą pensijų kaupime (su visa sukaupta pinigų suma grįžti į Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybą ir atkurti savo teises į visą senatvės pensiją), 2) sustabdyti pensijų įmokų pervedimą į II pakopos pensijų fondą. Reforma nenumatė galimybės atsiimti jau sukauptą turtą iš II pakopos pensijų fondo, todėl net tada, jeigu pareiškėja Bendrovei būtų laiku pateikusi prašymą sustabdyti įmokų į II pakopos pensijų fondą mokėjimą arba atsisakyti kaupimo, pareiškėjos lūkestis, kad II pakopos pensijų fonde sukauptas turtas būtų pervestas į pareiškėjos asmeninę sąskaitą, nebūtų įgyvendintas, nes tokia galimybė pensijų fondų dalyviams teisės aktais nebuvo suteikta.

Į esminius šalių išdėstytus argumentus atsakyta, o kiti šalių nurodyti argumentai neturi esminės reikšmės sprendimo teisėtumui ir pagrįstumui, todėl dėl jų Lietuvos bankas plačiau nepasisako. Lietuvos banko pareiga priimti motyvuotą sprendimą neturėtų būti suprantama kaip reikalavimas detaliai atsakyti į kiekvieną šalių argumentą[7].

Remdamasis tuo, kas išdėstyta, ir vadovaudamasis Lietuvos Respublikos vartotojų teisių apsaugos įstatymo 27 straipsnio 1 dalies 3 punktu, Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimo Nr. 03-23 „Dėl Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių patvirtinimo“ 2 punktu ir šiuo nutarimu patvirtintų Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių 59.3 papunkčiu, n u s p r e n d ž i u:

Atmesti pareiškėjos X.X. reikalavimą.

Lietuvos banko sprendimas dėl ginčo esmės yra rekomendacinio pobūdžio ir teismui

[7] Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. spalio 5 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 3K-3-382/2010; 2010 m. gruodžio 20 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-536/2010 ir kt.

neskundžiamas. Vartotojui ir finansų rinkos dalyviui išlieka teisė dėl tapataus ginčo dalyko kreiptis į teismą įstatymų nustatyta tvarka. Kreipimasis į teismą po Lietuvos banko sprendimo dėl ginčo esmės priėmimo nelaikomas šio Lietuvos banko sprendimo apskundimu. Ginčo šalys turi pareigą pranešti Lietuvos bankui, jeigu viena iš ginčo šalių pareiškia ieškinį bendrosios kompetencijos teismui, prašydama nagrinėti tapatų ginčą iš esmės.

Direktorius Arūnas Raišutis